

*Oda nagy örömet vigyelek ma este,
S mondjátok meg nekik: Jézuska segít:
Letörüli szépen vigaszt adó szókkal
Elhagyott népének keserű könnyeit.*

*Mondjátok meg ottan gyermeknek és vénnek:
Bizzanak Istenben és az — igazságban!
Jézuska üzeni: higgyenek, higgyenek
Szép Magyarorszáruk feltámadásában!»*

VICSAY LAJOS.

Karácsony a Menyországban.

Karácsonyi színjáték 1 felvonásban.

Fejes Sándor után átdolgozta: Vicsay Lajos.

Szin: a Menyország egy része, templomszerű, felhős táj. Középen két hatalmas oszlop között színes nagy üvegablak, tőle jobbra és balra egész idő alatt egy-egy Órangyal vigyáz. Az egész színen nagy fényesség ömlik el.

Személyek:

1. Órangyal.

2. Órangyal.

Víg Kis Mihály elesett katona.

Magyar Bálint elesett katona.

Magyar angyal.

Angyalok (tetszés szerint).

PROLÓGUS.

(A rendező mondja el.)

Karácsony éj, legszentebb éj! Mennyi fény szűrődik ez éjjel az égből, ezüstös angyalszárnyak röppennek alá a földre s a természetet édes angyalének zsongja át... Mennyei harmónia támad onnan felülről, leolvad a ködös, álmos völgyekbe, ellejt a hegyek csúcsai fölött s felhőket ringat hullámain... Az erdők suttogása elhal az éji szellőben s az ébren váró világra az álom és káprázat rózsás látomásai hullanak... Távolról tevék csengőinek csilingelése hallatszik, keleti, tarka fényben, selyem-ernyők alatt vonulnak föl a napkeleti bölcsek... Előttük az égen ragyogó csillag arany fényküllője jár, mintha lámpás volna, melyet angyal visz a királyok előtt, hogy megvilágítsa utjukat...

Menjünk velük ez estén mi is s ünnepeljük együtt a kis Jézus születését...

Mikor a havas földre leszáll az alkony s az éjtszaka fekete pallástjával eltakarja a napot, nagy csend üli meg a magyar falvakat. Szerte a magyar ég alatt remegő gyermekek várják a kis Jézuskát... Azután meggyulnak a gyertyák, csilingel az angyali csengetyű... Mi is összedugjuk fejünket e szent estén, hogy szívünkbe zárjuk a világ világosságát, a születő Gyermeket... Szükségünk van erre. Sohasem annyira, mint most, a nagy magyar télben... Istenem, hány esztendeje már annak, hogy győztes honvédeink kezéből kihullott a fegyver... Hány esztendeje annak, hogy határainkon elhallgatott a magyar nóta... a magyar lélek fohásza e szép országért a jó Isten felé... Azóta beborult felettünk a magyar égbolt, s eszeveszett rohanással tombol a megtébolyodott gyalázat! Északon, keleten, délen és nyugaton elvesztett drága véreink álmodnak egy boldogabb, jobb életet élő Magyarországról... Magyar hazáról... Amelyért őt éltek... és meghaltak... És mi... félve tekintünk sirjaik felé... Egy iszonyu szót tudunk csak kiejteni hangtalan ajkunkon: **Trianoni!** És ebben a szóban benne vonaglik minden fájdalomunk, minden keservünk azután az ezeréves, gyönyörű Magyarország után, amely a mienk volt... ami most elveszett... de ami egyszer a miénk lesz ujral! A trianoni véres határok mellé, — amelyek darabokra szaggatták hazánkat, — puskás katonákat állítottak s azt mondták: ami azon túl van, az nem Magyarország többé!... Azon a véres vonalon túl azonban magyarok élnek, akik ide néznek, ide vágynak szívük minden dobbanásával... Most nem jöhetnek, utjukat állja a hatalom, füstös puskacső mered mellüknek. Elszakították a gyermeket anyjától, édesanyát a gyermekétől, férjet az asszonytól, hitvest az urától! Ha dobban a szív, csörren a billincs! Ha jajdul a szó, dörren a fegyver!... De csitt!... Karácsony szent estéje van itt körülöttünk, a szinfalak mögött... Nyissák meg szívüket s kérem, fogadják lelkükbe mindazt, amit itt látnak, amit hallanak...

(Néhány pillanatnyi szünet után megkezdődik a darab.)

I. JELENET.

(Angyalok sűrögnek a színen: karácsonyfát díszítenek. Az egyik színes cukrokat kötöz rá, a másik láncokat aggat, egy harmadik angyalhajat tesz rá, stb. Az egyik, a Magyar angyal, éppen egy szép piros-fehér-zöld zászlócskát helyez a tetejébe.)

Magyar angyal: Így ni, szegény magyar, szegény magyar... de régen lobogott már dicsőségesen zászlód... ma este ezt is neked adom. De siessetek már kis angyaltestvéreim, nehogy elkésünk! de nagyon szép is legyen ez a karácsonyfa, a legszebb az én népemnek, mert a világ legárvább, legszegényebb, legszerencsétlenebb népének készítitek...

(Angyalok egyre sietnek a díszítéssel, egy másik angyal):
Aztán miért olyan szomorú az a magyar nép?

Magyar angyal: Miért szomoru?... Elrabolták szép országát, ezeréves földjét, sok-sok testvérét... aranyló rónáját, karácsonyfás Kárpátjait... s most nincsen magyar ház, ahol ne borulna csönd és bánat a lelkekre ezen a szent estén... a magyar gyermekeknek ma nem lesz karácsonyfájuk...

Egy angyal (ugyanaz, aki az előbb): Dehát miért vették el földjét, ha az övé volt?...

Magyar angyal: Gonoszságból... mert mindenkit befogadott és vendégének tekintett, aki csak befogadást kért tőle... Egyszer aztán ezek a beengedett népek hálátlanul letépték testéről azt a földet, amelyet nekik adtak használatra... Elrabolták szép szöke Tiszáját...

Egy angyal: Mi az a Tisza, kis testvérem?

Magyar angyal: A Tisza?... A legszebb folyó a világon! Ott születtem kanyargó partjánál, ott állott édesapám háza szomorúfüzes partján... Óh, ha tudnátok, mennyire szereti a magyar ezt a folyót... Magas hegyek ontják vizét ezer kristályforrásból, aztán csak csobog, dalol ez a folyócska, megkerülget minden halmot, odaszalad minden kis magyar házhoz, úgy folydogál, úgy kanyarog végig a szép magyar rónán... Most ezt is elszaggatták... (Szomoruan elhallgat.)

Egy angyal: Ne szomorkodj azért édes Magyar testvérem, majd megsegíti a te néped a jó Isten... visszaadja a ti Tiszátokat újra egészen a magyarnak...

Magyar angyal (kifelé néz, majd hirtelen így szól): De siesetek, éppen errefelé jön két idegen, vigyük el hamar a karácsonyfát! (Az angyalok a karácsonyfával el.) Csak a két Órangyal marad az ablak mellett.)

II. JELENET.

Vig Kis Mihály (25 év körüli hetyke katona. Elgondolkozva, lassan jön, a szin másik felén Magyar Bálint lép be s amint azt meglátja, csodálkozva, de látható örömmel mondja):

No nézd csak! Magyar Bálint bácsi, a negyedik századból! Megkövetem, de már alig ismertem rá kegyelmedre!

Magyar Bálint (öreg, deresfejű népfölkelő, felnéz, csöndesen):

Hát biz megváltozik az ember, öcsém. Elfolyt a vérem ott a Kárpátok alján, Uzsoknál... hát biz' megfihéredtem egy kicsikét...

Vig Kis Mihály: Meg az! Hát való igaz, hogy nagyon hókadt színe van kegyelmednek.

Magyar Bálint: De hát te, hogy kerültél ide, Mihály? Ugy-e, te vagy a Vig Kis Mihály a második századból? Bizony régen volt az, amikor utoljára láttalak... De még most is emlékszem rája... én már halódtam ott, az oldalba', de téged még mindig hallottalak dalolni, hogy aszongya, (öregesen énekl):

A kanyargó Tisza partján, ott születtem...
Vágyik oda vissza az én szívem, lelkem...

Ugy bizony, Mihály... Tudod-e, hogy ez volt az én halotti búcsúztatóm...

Vig Kis Mihály: Hát biz kedves Bálint bátyám, sokat szenvedtem én még azután, hogy kegyelmed elment. Elmondhatom, hogy megjártam én tornyát-baranyát, de még Szerbiát is, meg Itáliát is, ahol a digók laknak, meg Oláhországot is, adta keserves bocskorosa!

Magyar Bálint: Ne te ne! Mit mondasz? Oláhországot? Hát mi a csudát kerestél te ottan?

Vig Kis Mihály: Hát persze, hogy azt... mert hát, hogy reánk tört a rusnya férgé, az oláh, mikor nem is gondoltunk rája...

Magyar Bálint (nagy csodálkozással): Már mint az oláh?

Vig Kis Mihály: Hát nem tudja kegyelmed?

Magyar Bálint: Már hogy tudnám... Hiszen nem jár ide semmiféle magyar ujság, aztán te magad is tudhatod, hogy milyen nehezen kapunk hírt odalentről... különösen mi, — magyarok...

Vig Kis Mihály: Hát az már igaz, hogy nagyon nehezen...

Magyar Bálint (zavarodottan): De csak... hm... hogy is mondjam már no...

Vig Kis Mihály (büszkén): Nem, nem! Kivertük őket, ne féljen kegyelmed! Futott is a bocskoros úgy, hogy majd megszakadt belé! Egy hétre már mienk volt Nagyszeben, kettőre Fogaras, háromra Brassó, egy hónapra meg az a Bukarest, vagy mi a csoda... az ő Budapestjük! Kihajtottuk őket az országjukból!... A tulajdon országjukból!... Most aztán nincs hazájuk!

Magyar Bálint: Nincs hazájuk?!

Vig Kis Mihály: Nincsen ám! Nekik sincsen, meg a rácoknak sincs. De úgy is kellett az nekik! Minek agyarkodtak a magyarra, hát bántottuk mi őket? — Most aztán nincs hazájuk.

Azóta meg tán a taliánnak sincs, úgy gondolom... azt hiszem... mert... mert hát úgy kell annak lenni, nem lehet az másként...

Én meg ott estem el a nagy olasz síkságon a legnagyobb diadal közepiben. A talián is csak úgy futott, mint a nyúl. — Csak egy pillanatra álltunk meg egy valamicske folyónál... Hogy is hívták csak? Ahá, megvan: Piavénak mondták... De mi volt nekünk egy olyan kis folyó... Tudja, nem is folyó volt az, leginkább csak patak. Ott kaptam a mellembe egy golyót, így hát idekerültem én is... de a csapat... az ezred, az másnap tovább ment, így szólt a parancs, hát így kellett lennie! Ment s a honvédek tiporták le a rizsföldeket, honvédek szedték le a citromot,

narancsot, honvédek ették meg a makarónit is... mert a honvédek győztek, nekik kellett...

Magyar Bálint (egyre fokozódó érdeklődéssel):

S te ezt mind láttad, te is ott voltál?

Vig Kis Mihály: Én már nem. Hát nem mondtam, hogy melibe lőttek? De azért nem sajnálom, hogy meg kellett halnom... csakhogy győztünk...

Magyar Bálint: Hallod-e, igazad van. Meghaltunk, te is, én is, de mégis győztünk. Mert nem csak az a katona győz ám, Mihály, aki megmarad, aki bukrétás, pántlikás sapkával, nótázva, büszkén megy haza a falujába, széles mellén a sok medállival... nem csak azok győznek, hanem mi is, akiknek a teste ott porlad valahol a Kárpátok között, vagy lent a nagy olasz síkságon... Mert hogy abból a vérvirágból terem a győzelem, amely az elesett katonák testéből, szívéből fakad...

Vig Kis Mihály: Hát ez már való igaz. Így kell lenni valahogy...

Magyar Bálint: Hát győztünk, mégis csak győztünk! Édes Istenem, jaj, de szeretnék végig nézni most a kanyargós Tisza partján... gondolom, milyen lobogós, virágos, daloló, kacagó ott most minden... hogy mi győztünk... (Elgondolkozva.) Te, Mihály öcsém, — aztán mit gondolsz —, jut-e virág abból a nagy diadalból a mi sirunkra is?

Vig Kis Mihály: Már hogy ne jutna! Ha talán nem is a sirunkra, valami emlékre, névtelen szoborra, vagy tudj Isten hová, de talán csak jut... (Az ablakra néz, meg a két őrangyalra): No, nézze kegyelmed! Ablak!

Magyar Bálint: Az ám! Csakugyan! Le kéne nézni... Nézzünk le a mi lobogós, diadalmas országunkra! (Egy lépést tesz az ablak felé.)

Vig Kis Mihály: Csakhogy őrzik ám az ablakot. Két angyal őrzi, nem látja kend?

Magyar Bálint: Ha meginstáljuk őket tiszlességgel, hátha megengedik...

Vig Kis Mihály: Hát ha akarja, szólítsa meg őket kelmed, mert én ugyan meg nem szólítom. Már hogy mernék én ilyen gyönyörűséges szép angyalokat megszólítani.

Magyar Bálint: No, te rajtad is meglátszik, Mihály öcsém, hogy csak amolyan háborus katona voltál! De én öreg bakancsos vagyok, én voltam kihallgatáson még az ezredes ur előtt is, az pedig már csak igazán nagy kutya volt, már gorombának bizonyosan gorombább, mint ezek az angyalkák. — Én hát megpróbálom!

(Megigazgatja magát, kihuzza mellét, megpöдри bajuszát, azután odalép az angyalok elé, tiszteleg, katonásan jelentkezik... aztán alázatosan, szinte könyörögve mondja el kérését.)

Hm. Magyar Bálint András jelenti alásan, kihallgatásra gyűtt egy kéressel.

Már megkövetem alásan szépséges angyalkák, nem kaphatnánk engedelmet én, meg a Mihály öcsém egy kicsinyég letekinteni a földre... Tetszik tudni a dicsőséges, diadalmas, lobogós Magyarországot szeretnénk megtekinteni egy pillanatra, ott, a Tisza mellett... tetszik tudni, a mi drága magyar hazánkat, amelyért a vérünket ontottuk... én a Kárpátokban, Uzsoknál, a Mihály öcsém meg valahol lent a nagy olasz síkságon...

1. Őrangyal:

Ne bántson téged földi ember
Mi változás van odalenn,
Lobogódiszes-e az ország,
Vagy a zokogás végtelen...
Örülj, hogy téged Isten kegyelme
Dicsőségébe fogadott,
Hogy Krisztus vére hullásáért
Néked is kegyelmet adott.

Magyar Bálint: De instálom...

2. Őrangyal: Sajnálom, szegény lélek, de nem lehet!

Magyar Bálint: Még a Tisza partjára se?

2. Őrangyal: Ne légy kíváncsi, jólélek, örvendj, hogy idefent vagy köztünk.

Magyar Bálint (Mihályhoz): Hát szó, ami szó, örvendek is annak, hogy idejutottunk a Menyországba, de azért...

Vig Kis Mihály: ... csak jobb lett volna, ha rábólintanak minden szó nélkül, aztán lenézhattunk volna: mit csinál az aszszony... meg a gyerek, az én fiam, a kis Miska gyerkő megneőtt-e már? Igaz is az, hiszen ezóta már talán iskolába is jár, na né, hogy megfelelkeztem róla! Mindig ide ült az ölembe és úgy mondta, hogy édesapám, vesz-e nekem kardot, meg puskát, ha én is nagy leszek? Pedig nem tudom, miért nem adnám, ha láthatnám egy pillanatra is.

Magyar Bálint: Már mint a dicsőséget?...

Vig Kis Mihály: Hát azt is... Én legalább láttam, amint kihajtották őket hazájukból, ki a világba, ki az idegenbe, kegyelemkenyérre, keserű, könnyel áztatott kegyelemkenyérre.

Magyar Bálint (keserűen): Az az. És én még ezt se láttam. Semmit sem láttam, csak azt a rengeteg sziklát fenn a Kárpátokban, meg a zúgó hóvihart a fejem fölött, meg a süvítő gránátot, meg a tenger muszkát, mely úgy tört ránk, mint a saskaraj... Semmit sem éreztem, csak a szenvedést, a hideget, meg az éhséget, meg a golyót a testemben... Aztán előntött a meleg... elsötétült velem a világ... Aztán meghaltam, meghaltam a házáért s most még csak a diadalát se láthatom!

Magyar angyal (jobbról jön): Hát ti mit szomorkodtok itt

bácsikák, hát nem tudjátok-e, hogy idefent nincs helye búnak, bánatnak?

Magyar Bálint (erőt vesz magán): Már hogyan tudnánk kicsinyem... tudjuk. Hiszen nem is szomorkodunk mi egy körömfeketényit sem, már hogy is szomorkodnánk. (Mihályhoz): Gyere no, öcsém.

Magyar angyal (eléjük áll): Nem úgy van az! Hiszen a bánat leri az arcotokról, mondjátok hát, mi bajotok?

Vig Kis Mihály: Semmiség, instálom, igazán semmiség. (Bálinthoz halkán): Látja kegyelmed, kár volt szólni, még valami bajunk lehet...

Magyar Bálint (mentegetőzve): Semmiség az egész... nem akartunk mi semmi rosszat... csak éppen hogy le szeretttünk volna nézni egy pillanatra a földre... nem is a földre, hanem csak egy országra... a mi dicsőséges, szép Magyarországunkra...

Magyar angyal: Hát ti is magyarok vagytok?

Magyar Bálint és Vig Kis Mihály: Azok volnánk...

Magyar angyal: Magyarok, igazán magyarok? Magyar hősök, ugy-e?

Magyar Bálint: Azok, bizony. Dehát... ha tiltja a regula, ak-nem lehet. Semmiség az egész, csak meghaltunk a hazáért és most nem láthatjuk a diadalát.

Magyar angyal (nagy részvétellel): De hiszem könny csillan a szemedben, jó öreg...

Magyar Bálint (elfordul, kitörüli öklével szeméből a könnyet): Nem könny az instálom, már hogy is volna könny... csak gyengeség...

Magyar angyal: Hát tudjátok meg, én is magyar angyal vagyok! No, várjatok egy pillanatra, megpróbálom, hátha teljesíthetem kívánságtokat. De csakugyan szeretnétek látni hazátokat?... akkor is, — ha nem is olyan nagyon boldog? Ha vesztett volna is... ha pusztulás volna most földjén... ha szomorúság, bánat verné fel a magyarok földjét... a Tisza táját...

Vig Kis Mihály: Csak legalább megláthassam a kis fiamat még egyszer... iskolás-e már... a lellem...

Magyar angyal: És te miért hallgatsz, jó öreg? Te nem vagy kíváncsi?

Magyar Bálint: Hogy szomorú volna az én hazám...? Akiért meghaltunk, az életünket áldoztuk...? Azt nem hiszem... nem bihetem... (elcsöndesedve maga elé mered.) Nem tudom elhinni...

Magyar angyal (a két Örangyalhoz): Kedves testvérekém, kérek szépen, hagyjátok, hogy e két szegény lélek a földre nézzen. Ne tagadjátok meg kívánságukat, engedjétek meg, hogy ma, a kicsi Jézuska születése napján nézzék meg azt az országot, amely az övék volt, s amelyért életüket adták... Engedjétek meg ezt az én kedvemért...

(A két őrangyal elfordul az ablaktól.)

Magyar angyal (az ablakhoz megy, kitarja annak szárnyait, majd a katonákhoz): Szabad az ablak, magyar vitézek, nézzetek hát hazátokra alá. Bár azt látnátok lent, amire úgy vágytok: di-csőséget, diadalt, boldogságot... (Szomorún sóhajt, balra el-megy.)

Magyar Bálint: Hallod-e, Mihály, le szabad néznünk...

Vig Kis Mihály: Hát mégis lenézhetünk... megláthatom a kis fiamat... a házamat, amelyet olyan régen nem láttam...

Magyar Bálint: Gyere hát már no! Ne vesztegessük az időt... Hogy dobog ez a vértelen szívem...

Vig Kis Mihály:

Az enyém is és szinte reszketek,

Most lenézhetnék, aztán nem merek...

Magyar Bálint: Tán katona voltál, Mihály. Nem szégyenled magad? Gyere, no! (Magyar Bálint tiszteleg az Őrangyaloknak, azok bólintanak, mire odahuzza Mihályt az ablak elé. Lenéznek. Magyar Bálint mereven, Vig Kis Mihály félénken. Arcukról las-san eltűnik az öröm. Csend, majd Magyar Bálint izgatottan ki-tör):

Te, Mihály, mit látsz? Mondd, mit látsz, Mihály?

Vig Kis Mihály (tétovázva): Semmit... semmit... vagy leg-inkább valami nagy-nagy feketeséget... a Tiszát se találom...

Magyar Bálint: Nézd csak, mintha valami nagy, fekete köd ereszkedett volna rája, mintha gyászfátyollal volna leterítve min-den, minden. Sehol egy lobogó, sehol egy szál virág...

Mit látsz, Mihály? Te fiatalabb vagy, neked jobb szemed van?

Vig Kis Mihály:

Hát mintha lassan oszlanék a köd,

Homály dereng az ősi rög fölött.

A homályban falunkat keresem,

A kanyargó szőke Tiszát odalent.

Megvan... de Bátyám, drága Bálint bá!

Idegen zászló leng a községházán!

Idegen őrség... idegen parancs,

S zokogás, jajszó hallik ott alatt.

Zokogás, jajszó és a lánc csörög,

Vértanukkal telnek meg a börtönök...

Nincs lobogó, nincs virág, győzelem,

Mért e csapás óh, édes Istenem?

Nem hallani csak dölyfös szerb szavát,

Nem! Nem nézhetem! Nem bírom tovább!

(Remegve):

Erdélyben gyermekeket ostromoznak

Vad martalóc, bocskoros katonák.

Erdélyben nőket tipor a sárba

Vérszomjas állat, kegyetlen oláh.
 Erdélyben nem lesz vig nóta soha!...
 Erdélyben vérben fullad el a nap,
 Erdélyben tiltva van minden magyar szó,
 Imádkozni is csak oláhul szabad.
 Erdélyben fojtott zokogás az ének...
 A koldus székel messze bujdokol,
 Könnyel áztatja minden csepp falatját
 S vérző szívére nem lel irt sehol...
 A kincses Erdély, az is préda lett...

Magyar Bálint (elcsukló hangon):

Ne mondd tovább... a szívem megreped!

Vig Kis Mihály:

S fent északon meg gyáva cseh az ur.
 Diadalt ül, aki mindig futott,
 Gőgösen, büszkén az uralkodik,
 Ki mindenkor csak meghunyászkodott.
 Sárba tapossa a szent magyar zászlót,
 A zokogón otrombán kacag...
 Marja, tépi a gyengét, védtelent,
 S hol nem vetett — most rabolva arat.
 Gyilkol ártatlan gyenge szűzeket,
 Ki férfi előtt soha meg nem állt...
 Átok kíséri útját merre jár.

Magyar Bálint:

Elég, elég... ne mondd, fiam, tovább.
 Csitt, légy csendesen, öcsém, csendesen...
 Nem látod, hogy temető van odalent?
 A gyászfátyolt most is lengeti a szél:
 Kárpáttól Bácskáig, Erdélyig elér.
 Meghalt Magyarország! Meghalt... oda van...
 Nem lesz több tavasz, virág ott, alant...
 Vedd le sipkádát s egy imát rebegj,
 A kiterített szegény, bús ország felett...
 (Sipkájukat mindketten levéve állnak.)
 Én Istenem, mennyit is szenvedett
 Ez idegenbe szakadt árva nép!
 Ezer éve mindig másért harcolt,
 S mennyi ellen, baj szaggatta szét!
 De kiállta ezer év viharát,
 S most, a dicső diadal küszöbén,
 Most terítették gyászfátyolt reá.
 Most, amikor minden ajakon
 A dalnak kéne messze szállani,
 S Kárpát sziklája állna őrt tovább:
 Most kellett neki sirba málnani.
 Most, mikor szembe félvilággal,
 Mindig csak győzött, nem futott soha:

Porban vergődött előtte a világ...

Ó, kegyellen magyar sors, kegyellen, mostoha!

(Felhangzik a földről a karácsonyi harangszó, az orgona és az ének hol halkán, hol erősebben kíséri végig a darabot. Játsszani karácsonyi énekeket lehet.)

De csend... ne zavarjuk a holtat,
Hagy álmodjon letűnt rég' időkről,
Vagy el nem ért, mámoros csatákról,
Lobogó diszről, virágfüzerről...

Legyen az álma fényes, ragyogó,
Szinnel, virággal, fénnel még tele,
Legyen az álma olyan diadal,

Hogy a világ remegjen meg bele!

Most pedig sirjunk sűrű könnyeket:

Atyám, haragod keményen büntetett...

(Mereven, szinte dermedten megrázza Mihályt): Mihály! Miért nem sirsz, Mihály?!

Vig Kis Mihály (tompán):

Nem tudok... csak úgy érzem, rettenetesen érzem, hogy itt bent valami megszakadt, hogy fáj valami, nagyon fáj... imádkozni sem tudok. Pedig ami a szívem marcangolja, az imádság is, zokogás is... csak nem találok szavakat... hol vegyem a könnyet... annyi tenger könnyet, amennyi kellene...

(Erősebb harangszó hallik. Magyar Bálint figyelmes lesz, közeledik az ablak felé, arcáról lassan eloszlik a kétségbeesés s bizó reménység derűje ragyog fel rajta.)

De mi van kegyelmeddel Bálint bátyám, mit lát, hogy arca úgy felragyogott?

Magyar Bálint (kitörő örömmel):

Nem hallok, Mihály, ez valami új hang,

Ez nem gyászos temetési ének,

Figyeld, Mihály, mint az illat, úgy száll.

A lélek is tőle, szinte újra éled...

Vig Kis Mihály:

Karácsony este van, kedves Bálint Bátyám,

Dicséret száll fel a lenge szellő szárnyán,

Óh, ezt nem hallottam régen, olyan régen...

Magyar Bálint (diadalmasan):

Hát nincs hatalma, Mihály, a halálnak!

Én újra látok könnyeimben át:

Szétfoszlik lent gyászfátyol, s a bánat,

Tekintetem most a jövőbe lát.

Lenézek s ajkamon új énekszó csendül:

Ne sirjatok többé, megcsigázott népek;

Az Ur hatalmas, Isten igazságos

S én halott országom új életre éled!

Felkél dicsőn, nem tépett ruhába,

Fényes lesz, pompás, díszben ragyogó...
 Ott leng majd újra minden háza falán
 S minden magyar kézben a szép lobogó!
 S a gyáva ellenség, prédaéhes csorda,
 Visszatér ismét majd odvas odújába!
 Kincses Erdélyben székelj lesz az ur!
 Kolozsvár büszke zászlódíszben áll:
 Meghunyszva lapul mind a földre:
 Bocskoros rabló s pütkösdi király.
 Bánát és Bácskának aranyló kalásza,
 Ujra nekünk ad majd fehér kenyeret,
 Remegve és félve, vissza sohse nézve,
 Ugy menekül róla mindenik jött-ment!
 S fent a Kárpát bérceén magyar lesz az ur!
 S aki ellenáll még: rá az ökle hull!
 Bus zokogás helyett ima száll az égnek,
 Keserű sóhajból csengő kacagás lesz.
 Ujra felcsendül még a szép magyar nóta,
 Minden magyar leány s legény ajakán.

Vig Kis Mihály:

Édes Bálint bátyám, de szépen beszél,
 Az embernek tűz gyullad szívébe
 S oly biztató, édes minden szava,
 Mint otthon jó papunk beszélne...

Magyar Bálint:

Hallod-e Mihály, hogy zúg a harang,
 Látod-e a csillag arany sugarát?
 Karácsony szent éjén; most jön az igazság,
 Hogy meg hozza nekünk a feltámadást!

(A két katona egymásra borul s úgy zokog. Kivülről behallatszik a karácsonyi énekszó: Dicsőség mennyben az Istennek, Dicsőség mennyben az Istennek, az angyali seregek, vígan így énekelnek, dicsőség, dicsőség Istennek...)

(Függöny lassan omlik össze.)

Karácsonyfa alatt.

Angyalhozta karácsonyfa:
 Kis Jézuska ajándéka!
 Mily csillogó, milyen ékes!
 Arany-, ezüst díszből fényes.

Telistele sok cukorral,
 Piros, fehér, zöld zászlókkal;
 Nemzetiszin minden rajta;
 Ez már magyar karácsonyfa!